संघीय संसद
राष्ट्रिय सभा

चौधौं अधिवेशन अवधिमा सभाबाट सम्पादित मुख्य मुख्य कामकारबाहीको सङ्क्षिप्त विवरण

संघीय संसद, राष्ट्रिय सभाको चौधौं अधिवेशनको पहिलो बैठक मिति २०८० साल वैशाख २४ गते आइतबार अपराह्न ४:०० बजे प्रारम्भ भई २०८० साल कार्त्तिक १६ गते बिहीबारसम्म जम्मा १८० दिन चालु रह्यो। यस अवधिका ३९ दिनहरूमा ४८ वटा बैठक बसी जम्मा ७१ घण्टा ११ मिनेट सभाको काममा व्यतीत भयो।

यस अधिवेशन अवधिमा ११ वटा बैठकमा शून्य समय रहेको थियो। उक्त शून्य समयमा ४० जना माननीय सदस्यहरूले १ घण्टा २६ मिनेट समय उपयोग गर्नुभएको थियो। यस अधिवेशनका ६ वटा बैठकमा विशेष समय रहेको थियो। विशेष समयमा ३७ जना माननीय सदस्यहरूले ८ घण्टा ०९ मिनेट समय उपयोग गर्नुभएको थियो।

सम्माननीय राष्ट्रपतिबाट संघीय संसदको दुवै सदनको संयुक्त बैठकलाई सम्वत् २०८० जेठ ५ गते शुक्रबार सम्बोधन गर्नुभएको थियो। उक्त सम्बोधनका लागि सभाले सोही दिन धन्यवादको प्रस्ताव सर्वसम्मत रूपमा पारित गरेको थियो।

यस अवधिमा नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि विनियोजन विधेयकका सिद्धान्त र प्राथमिकता (कर प्रस्ताव बाहेक) र आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को राजस्व र व्ययको वार्षिक अनुमानमाथि सभामा छलफल भएको थियो।

यस चालू अधिवेशनमा मुलुकी संहिता सम्बन्धी केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने अध्यादेश, २०८० स्वीकृत भएको थियो, सोही अध्यादेशलाई प्रतिस्थापन गर्न राष्ट्रिय सभामा उत्पति भएको "मुलुकी संहिता सम्बन्धी केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने विधेयक, २०८०" दुवै सभाबाट पारित भई प्रमाणीकरण समेत भएको छ। यसैगरी यसै अधिवेशन अवधिमा विनियोजन विधेयक, २०८०, आर्थिक विधेयक, २०८० र राष्ट्र ऋण उठाउने विधेयक, २०८० दुवै सभाबाट पारित भई प्रमाणीकरण भएका छन्।

विधायन सम्बन्धी विधेयक, २०८० र शहीद दशरथ चन्द स्वास्थ्य विज्ञान विश्वविद्यालय विधेयक, २०८० लाई दफावार छलफलका लागि विधायन व्यवस्थापन समितिमा पठाइएको छ भने सभाको एघारौं अधिवेशन अवधिमा दर्ता भएको कोभिड-१९ संकट व्यवस्थापन विधेयक, २०७८ यसै अधिवेशन अवधीमा फिर्ता भएको छ।

यसैगरी, राष्ट्रिय सभामा उत्पति भएका नेपाल विश्वविद्यालय विधेयक, २०८०, र गैरसरकारी विधेयकको रुपमा दर्ता भएको राष्ट्रिय मर्यादा सम्बन्धी विधेयक, २०८० सभाले पारित गरी सन्देशसहित प्रतिनिधि सभामा पठाइएको छ भने आजै मात्र सभाबाट पारित भएको विद्युतीय व्यापार विधेयक, २०८० को सन्देश समेत प्रतिनिधि सभामा पठाइएको छ ।

यसै अधिवेशन अवधिमा राष्ट्रिय सरोकार तथा समन्वय समितिको आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वार्षिक प्रतिवेदन," सभामा पेस भएको थियो भने विधायन व्यवस्थापन समितिको "संविधान अनुसार बन्न बाँकी कानूनहरूको अध्ययन प्रतिवेदन, २०८०", "विधायन व्यवस्थापन समितिको निर्देशन, सुझाव कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदन, २०८०," पेश भएका थिए । **संविधान अनुसार बन्न बाँकी कानुनहरूको अध्ययन प्रतिवेदन, २०८०** माथि सभामा छलफल भई प्रतिवेदनले औंल्याएका सुझाव कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारलाई सभाबाट निर्देशन समेत भएको छ ।

यसै अधिवेशन अवधिमा राष्ट्रिय सभाका अध्यक्षबाट पाँच पटक देहाय बमोजिमका विषयमा रुलिङ्ग भएका थिए:

१. सदन चलिरहेको बेला सभामा सम्बन्धित मन्त्रीको अनिवार्य उपस्थिति हुनुपर्ने भनी नेपाल सरकारको ध्यानाकर्षण गराइएको साथै आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को राजस्व र व्ययको अनुमान माथि एकैपटक दुवै सदनमा छलफल चलिरहेको अवस्थामा व्यवहारिक रुपमा एक जना मन्त्री दुवै सदनमा एकै पटक उपस्थित हुन नसक्ने तर राष्ट्रिय सभा नियमावली बमोजिम सम्बन्धित मन्त्रालयको छलफलमा सम्बन्धित मन्त्रीको उपस्थिति अनिवार्य हुने व्यवस्थाको गाम्भिर्यतालाई ध्यान दिंदै व्यवहारिक हिसाबमा अर्थ मन्त्रालयसँग सम्बन्धित विषयमा छलफल चलिरहेको समयमा अर्थमन्त्रीको सहजताको लागि कम्तिमा उपसचिव वा सोभन्दा माथिल्लो स्तरको अधिकृत कर्मचारीले सभामा उपस्थित भई टिपोट गर्ने व्यवस्था मिलाउने सम्बन्धमा निर्देशन भएको।

२. सिराहा जिल्ला भगवानपुर गाउँपालिकाका अध्यक्षले २०७९ फागुन २२ गते आयोजना गरेको कार्यक्रममा दलित र मुस्लिमहरू माथि गरिएको विभेद, दाङको तुल्सीपुरमा दलित विद्यार्थीमाथि डेराभाडा दिने बेलामा विभेद गरिएको, सप्तरीमा अन्तरजातीय विवाहलाई प्रमाणपत्र दिएको विषयमा भएको विवादको सन्दर्भमा सभामा उठेको सवालमा सभाको ध्यानाकर्षण भएको र सो विषयमा आवश्यक कारबाही गरी सभालाई जानकारी गराउन सरकारको ध्यानाकर्षण गराइएको,

३. सुनको अबैध आयात सम्बन्धमा प्रमुख प्रतिपक्षी दलले संसद अवरोध गरेकाले चार दिनदेखि लगातार बैठक अबरुद्ध हुँदै आएकोतर्फ ध्यानाकर्षण गराउँदै अबरूद्द बैठक सुचारू गर्नका लागि सत्तापक्ष र प्रतिपक्षका शीर्ष नेताहरूको बैठक राखी आपसी सम्बादको माध्यमबाट निकास निकाल्न सरकारलाई आग्रह गरिएको,

४. सुव्यवस्थित रुपमा राज्य सञ्चालन गरी सुशासन कायम गर्न संघीयताको कार्यान्वयन प्रभावकारी रुपमा गर्न, कानुनी रिक्तता पुरा गर्न साथै संविधानको कार्यान्वयनलाई समेत पूर्णता दिन "संविधान अनुसार बन्न बाँकी कानुनहरूको अध्ययन प्रतिवेदन, २०८०" मा उल्लेखित बन्न बाँकी कानुनहरूको तर्जुमा गरी प्राथमिकताको आधारमा संसदमा पेस गर्न तथा उक्त प्रतिवेदनमा समावेश भएका अन्य सुझावहरू समेत कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारलाई निर्देशन भएको साथै सरकारले सभाको यस निर्देशनलाई गम्भिरतापूर्वक पालना गर्ने विश्वास व्यक्त भएको,

५. सभाबाट सर्वसम्मतिले स्वीकृत अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार कार्यान्वयन सम्बन्धी सङ्कल्प प्रस्तावमा उल्लेखित विषयहरुको कार्यान्वयनका लागि सम्माननीय प्रधानमन्त्रीले सभामा व्यक्त गर्नुभएका प्रतिवद्धता समेतका आधारमा अन्तर मन्त्रालय, निकाय, तह र सरोकारवालाहरूसँग

छलफल तथा परामर्श गरी एकीकृत कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्न र हरेक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महिनाभित्र वार्षिक कार्यप्रगति प्रतिवेदन सभा समक्ष पेस गर्न नेपाल सरकारलाई सभाबाट निर्देशन भएको, साथै सभा अन्तर्गतका विषयगत समितिहरूले आफ्नो कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित उक्त संकल्प प्रस्तावमा उल्लिखित विषयहरूको कार्यान्वयनका सम्बन्धमा निरन्तर अनुगमन गर्न समेत निर्देशन भएको,

माननीय सदस्य प्रकाश पन्थ प्रस्तावक र २१ जना माननीय सदस्यहरू समर्थक भई दर्ता भएको अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार कार्यान्वयन सम्बन्धी सङ्कल्प प्रस्ताव सभामा छलफल भई सर्वसम्मतिले स्वीकृत भएको थियो।

त्यसैगरी माननीय सदस्य रमेश जंग रायमाझीले देहायबमोजिमका माननीय सदस्यहरू रहने गरी गरेको राष्ट्रिय सभा नियमावली, २०७५ संशोधन मस्यौदा समिति गठन सम्वन्धी प्रस्तावलाई सभाले सर्वसम्मतिले पारित गरेको थियोः

१. मा. सदस्य अनिता देवकोटा
२. मा. सदस्य उदय बहादुर बोहरा
३. मा. सदस्य खिमलाल देवकोटा
४. मा. सदस्य जितेन्द्र नारायण देव
५. मा. सदस्य तुल प्रसाद विश्वकर्मा
६. मा. सदस्य दिल कुमारी रावल थापा (पार्वती)
७. मा. सदस्य भैरव सुन्दर श्रेष्ठ
८. मा. सदस्य मदन कुमारी शाह (गरिमा)
९. मा. सदस्य महेश कुमार महरा
१०. मा. सदस्य मोहम्मद खालिद
११. मा. सदस्य डा. विमला राई पौड्याल
१२. मा. सदस्य शेखर कुमार सिंह
१३. मा. सदस्य सुरेश कुमार आलेमगर

यस अधिवेशन अवधिमा आर्थिक वर्ष २०७९/८० को आर्थिक सर्वेक्षण सभामा पेस भएको थियो भने संवैधानिक व्यवस्था अनुसार देहाय बमोजिमका संवैधानिक निकायका वार्षिक प्रतिवेदनहरू सभामा पेस भएका थिएः

१. नेपालको संविधानको धारा ५३ बमोजिमको नेपाल सरकारको वार्षिक प्रतिवेदन, २०७८/७९,
२. महालेखापरीक्षकको साठिऔं वार्षिक प्रतिवेदन, २०७९,
३. राष्ट्रिय महिला आयोगको पन्ध्रौं वार्षिक प्रतिवेदन, २०७८/७९,
४. राष्ट्रिय दलित आयोगको दोस्रो वार्षिक प्रतिवेदन,२०७८/७९,
५. निर्वाचन आयोग, नेपालको सोह्रौ वार्षिक प्रतिवेदन २०७८/७९,
६. राष्ट्रिय दलित आयोगको, तेस्रो वार्षिक प्रतिवेदन २०७९/८० र
७. अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगको, तेत्तिसौं वार्षिक प्रतिवेदन आ.व. २०७९/८०।

यस अधिवेशनमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रममाथिको छलफलमा उठेका जिज्ञासाका सम्बन्धमा सम्माननीय प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल "प्रचण्ड"ले जवाफ दिनुभएको थियो। त्यसैगरी प्रधानमन्त्रीको भारत भ्रमणको विषयलाई सभामा जानकारी दिनुका साथै अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार कार्यान्वयन सम्बन्धी सङ्कल्प प्रस्तावका सम्बन्धमा समेत सम्माननीय प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल "प्रचण्ड"ले जवाफ दिनुभएको थियो।

यस अवधिमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि विनियोजन विधेयकका सिद्धान्त र प्राथमिकता (कर प्रस्ताव बाहेक) र आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को राजस्व र व्ययको वार्षिक अनुमानमाथि छलफलमा उठेका जिज्ञासाका सम्बन्धमा माननीय अर्थमन्त्री प्रकाशशरण महतले जवाफ दिनुभएको थियो।

यस अधिवेशन अवधिमा नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत, आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को राजस्व र व्ययको वार्षिक अनुमान प्रस्तुत, संघीय संसदको संयुक्त बैठक र संयुक्त समिति (कार्य सञ्चालन) नियमावली निर्माण र संयुक्त राष्ट्रसंघका महासचिव महामहिम एण्टोनियो गुटेरेसको सम्बोधनको सिलसिलामा दुवै सभाका ६ वटा संयुक्त बैठकहरू भएका थिए। संयुक्त बैठकका लागि ७ घण्टा ५ मिनेट समय व्यतीत भएको थियो ।

दुबै सभाको संयुक्त बैठकबाट "संघीय संसदको संयुक्त बैठक र संयुक्त समिति (कार्य सञ्चालन) नियमावली, २०७५ खारेज गरी "संघीय संसदको संयुक्त बैठक र संयुक्त समिति (कार्य सञ्चालन) नियमावली, २०८०" निर्माण गरेको थियो । उक्त नियमावली मस्यौदा समितिका लागि राष्ट्रिय सभाले माननीय सदस्य अनिता देवकोटा, माननीय सदस्य गंगा कुमारी बेलबासे र माननीय सदस्य भैरव सुन्दर श्रेष्ठलाई मनोनयन गरेको थियो।

त्यसैगरी यस अधिवेशन अवधिमा सभाले संघीय संसदको संयुक्त बैठक र संयुक्त समिति (कार्यसञ्चालन) नियमावली, २०८० को नियम २५ को उपनियम (२) बमोजिम संसदीय सुनुवाई समितिमा राष्ट्रिय सभाबाट माननीय सदस्य जग प्रसाद शर्मा, माननीय सदस्य देवेन्द्र दाहाल र माननीय सदस्य रमेश जंग रायमाझी तथा सोही नियमावलीको नियम २८ को उपनियम (२) बमोजिम राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्वको कार्यान्वयन अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिमा राष्ट्रिय सभाबाट माननीय सदस्य भैरव सुन्दर श्रेष्ठ, माननीय सदस्य मदन कुमारी शाह (गरिमा) र माननीय सदस्य मोहम्मद खालिदलाई मनोनयन गरेको थियो भने उक्त राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्वको कार्यान्वयन अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिमा माननीय सदस्य भैरव सुन्दर श्रेष्ठको सट्टा माननीय विमला घिमिरे सदस्य रहने गरी पुनः हेरफेर समेत गरेको थियो।

यसै अधिवेशन अवधिमा सभाले संविधान सभा अध्यक्ष, पूर्व सभामुख एवं वर्तमान प्रतिनिधि सभा सदस्य सुवास चन्द्र नेम्वाङ्ग, राष्ट्रिय सभाका पूर्वसदस्य महेश चौधरी, प्रतिनिधि सभाका पूर्वसदस्य एवं संविधान सभा सदस्य तथा पूर्वराज्यमन्त्री मिना पाण्डे, संविधान सभा सदस्य पुरुषोत्तम बस्नेत, संविधान सभा सदस्य श्याम सुन्दर टिवडेवाल र सुदुरपश्चिम प्रदेशका आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्री पृथ्वीबहादुर सिंहको निधन भएकोमा शोक प्रस्तावहरू पारित गरेको थियो।

राष्ट्रिय सभाको कामकारवाहीलाई सुव्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गर्न र सभाबाट केही उदाहरणीय कार्य सम्पन्न हुन माननीय उपाध्यक्ष लगायत सम्पूर्ण माननीय सदस्यहरु, राष्ट्रिय सभा अन्तर्गतका विषयगत समितिहरु र सिङ्गो संघीय संसद सचिवालयले खेलेको भूमिका र नेपाल सरकारको सहयोगको लागि सभाको तर्फबाट धन्यवाद दिन चाहन्छु।

साथै राष्ट्रिय सभाको प्रभावकारिता अभिवृद्धिका लागि सञ्चार माध्यमको सहयोग र सभाप्रति नागरिक समाज र आम जनताको विश्वास र भरोसाका लागि समेत धन्यवाद दिन चाहन्छु।

सभा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन र यसको प्रभावकारिता अभिवृद्धिमा सदस्यहरुको मेहनत, संघीय संसद सचिवालयको भूमिका र नेपाल सरकारको सहयोग अहम् रहने हुँदा आगामी दिनमा सभाको गरिमा अभिवृद्धिमा अझ महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह हुनेमा पनि विश्वास व्यक्त गर्दछु।